

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum tarafından Anayasanın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Meral Daniş BEŞTAŞ
HDP Grup Başkanvekili
Siirt Milletvekili

2018 yılında Çin, Malezya, Vietnam ve Polonya gibi ülkelerin çöp ithalatına sınırlama getirmesi üzerine Türkiye, İngiltere başta olmak üzere batı ülkelerinden en fazla plastik çöp ithal eden ülkeler arasında yer almaya başlamıştır. Başta plastik atık olmak üzere yapılan çöp ithalatında her yıl artışlar kaydedilmiş ve hem Greenpeace hem de Avrupa İstatistik Ofisi (Eurostat) atık ihracatı verilerine göre Türkiye'nin, 2020 ve 2021 yıllarında Avrupa'dan gelen plastik atıkların en büyük alıcısı olduğu açığa çıkmıştır.

Mayıs 2022'de açıklanan istatistiklerde Türkiye'nin 2022'de de Avrupa Birliği'nin en fazla katı atık gönderdiği ülke olmaya devam ettiğini ve Türkiye'nin plastik atık ithalatının son 16 yılda 196 kat arttığını göstermiştir. Plastik atıklarla birlikte başta hurda -metal olmak üzere yapılan çöp ithalatının hızla katlanarak artması üzerine yabancı basında "Türkiye Avrupa'nın çöplüğü haline geldi" manşetleri atılmaya başlanmış hatta haber kanalı Bloomberg, İngiltere'deki bir süpermarket zincirine ait plastik poşetlerin iki ay içinde Türkiye'ye varışını GPS'le izleyerek ortaya koyan programlar yapmıştır. Bu veri ve raporlar Türkiye'nin 2015 yılında getirilen kısıtlayıcı düzenlemelere karşın plastik atık ithalatını azaltmak yerine katlanarak artırdığını göstermektedir.

Yine AB ülkelerinden ithal edilen plastik atıkların önemli kısmının başta Adana olmak üzere kentlerdeki verimli tarım, hayvancılık ve sulama arazileri içinde yer alan bölgelerde yasa dışı olarak çevreye döküldüğünü ve açıkta yakıldığını tespit eden Greenpeace'in, yasa dışı plastik döküm alanlarından topladığı toprak, kül, su ve tortu örneklerinden yaptığı analizlerde çarpıcı sonuçlar açığa çıkmıştır. Adana'da tespit edilen dioksin ve furan miktarı, kirletilmemiş toprak numunesinin 400 bin katı, poliklorlu bifeniller'in 30 bin katı, metaller ve metaloidlerin kurşun seviyesinin 15 katı, tüm bu kimyasallar gibi kanserojen olan kadmiyum seviyesinin ise 30 katı daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu kimyasalların doğayı, toprağı, suyu ciddi biçimde zehirleyip yok etmesinin yanı sıra insan sağlığını ciddi biçimde olumsuz etkilediği, anne karnındaki bebeklerden yetişkinlerdeki hormonal bozukluklara kadar etki ettiği bilimsel raporlarla açıklanmaktadır.

Konuyla ilgili TTB Merkez Konseyi ve Halk Sağlığı Kolu da Türkiye’de artan plastik çöp ithalatına karşı uyarıda bulunarak; söz konusu kimyasalların ciddi sağlık sorunlarına yol açtığını ve ithal edilen plastik atıklarda kimyasal tespitin yapılmadığı uyarısını yaparak Türkiye’nin plastik atık ithalatına tamamen son vermesini ve sadece kendi plastik atıklarını değerlendirilmesi gerektiği belirtmiştir.

Science Dergisi araştırmasına göre Türkiye plastik atıkları geri dönüştürme konusunda en başarısız ilk 20 ülke arasındadır. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı’nın (OECD) verileri de, Türkiye’deki çöplerin sadece yüzde 1’inin geri dönüşüme yollandığı, geri kalanının ise katı atık sahasına gönderildiğini göstermektedir. Tüm bu veriler ışığında Türkiye’nin plastik atık başta olmak üzere çöp ithalatına bir an önce son vermesi ve kendi plastik atıklarına dair etkin bir geri dönüşüm politikası uygulaması gerektiği açıktır.

Bu bağlamda;

1. Birçok ülke, hava kirliliğine, doğaya ve insan sağlığına olumsuz etkileri nedeniyle plastik çöp ithalatını sınırlandırmış veya tamamıyla yasaklamışken Türkiye’nin 2015 yılında getirilen kısıtlayıcı düzenlemelere karşın plastik çöp ithalatını azaltmak yerine Avrupa’dan gelen plastik atıkların en büyük alıcısı konumuna gelmesinin gerekçeleri nelerdir?
2. 2005-2022 yılları arasında AB ülkelerinden ithal edilen plastik çöp miktarı ne kadardır, bunun ne kadarı geri dönüşüme tabi tutulmuştur? Geri dönüşüme girmeyen plastik çöp nasıl değerlendirilmektedir.
3. Söz konusu plastik çöplerin ithalatı Türkiye’deki hangi firmalar tarafından yapılmaktadır? Bu firmaların ÇED ve SED değerlendirme raporları/ izinleri var mıdır? Bu firmalar Bakanlığınızca ne tür denetimlere tabi tutulmaktadır?
4. Türkiye’nin kendi yıllık plastik atık/çöp miktarı kaç tondur, bunun ne kadarı geri dönüşüme tabi tutulmaktadır.
5. Son yıllarda katlanarak devam eden plastik atık ithalatı konusunda bakanlığınızca hangi denetimler yapılmaktadır, yapılmakta ise ekolojik denge ve insan sağlığı açısından son derece zararlı söz konusu kimyasal maddelerin tespiti yapılmakta mıdır?
6. Dioksin, furan, poliklorlu bifeniller gibi kimyasalların ve diğer metal ve metaloidlerin Türkiye’de toprakta rapor edilen en yüksek düzeylerde çıkmasına karşılık Bakanlığınız hangi önlemleri almıştır?
7. Başta Adana olmak üzere plastik atıkların yasa dışı olarak çevreye dökülmesine karşılık Bakanlığınızın bir soruşturması var mıdır?